

2013

Den britiske marinebasen i Skjelfjord april/mai 1940

Notat som vedlegg til prosjekt «Skjelfjord i
tiden»

Lars Erik Narmo
Narmo Arkeologitjenester
19.03.2013

Den britiske marinebasen i Skjelfjord april/mai 1940

Av arkeolog Lars Erik Narmo, 20.03.2013

Forsidebilde: Magnus Johan Pedersen foran barndomshjemmet i Skjelfjord sammen med den engelske soldaten Bill Harlowe fra krysseren Penelope.

Kilde: http://www.flakstadnytt.no/nyheter/mars2010/hva_skjedde_i_skjelfjord.htm

Innhold

Innledning.....	1
Skjelfjord – et tilfeldig valg?	2
Skjelfjorden og de innledende kampene i Narvik	4
Skip i Skjelfjorden	6
Hovedtrekk i Skjelfjordbasens betydning.....	8
Vedlegg, Anløp skip i Skjelfjorden 10. april – 14. mai 1940	9

Innledning

I lett tilgjengelige litteratur på nettet vektlegges entydig Skjelfjorden i Flakstad kommune som nødhavn for den britenes marine i forbindelse med kampene i Narvik/Ofoten. Det pirrer nysgjerrigheten. Hvorfor Skjelfjord og var valget av nettopp denne fjorden tilfeldig?

Mitt oppdrag er å vurdere formidling av kulturminner med tilknytning til Skjelfjorden med vekt på 2. verdenskrig. Hvilke kulturminner dette gjelder blir behandlet i en annen sammenheng, men i utgangspunktet ble tre temaer vurdert som interessante:

1. Britenes opphold i Skjelfjorden i april/mai 1940
2. Tyskerens Artielleriegruppe Flakstad, tre hærkystbatterier etablert høsten 1944/våren 1945
3. Tysk fangeleir for sovjetiske krigsfanger i Skjelfjorden (fangene ble benyttet som arbeidskraft ved anleggelsen av hærkystbatteriene i Flakstad).

Etableringen av de tre kystfortene er relativt godt kjent (HKB.....) Tilstanden til fangeleiren i Skjelfjord er ukjent/ikke kartlagt pt. Denne leiren er imidlertid en av mer enn 500 tyske fangeleire for sovjetiske krigsfanger i Norge. Konteksten til denne kulturminnetypen er således relativt godt kjent. Imidlertid er britenes bruk av Skjelfjorden i liten grad beskrevet – hvilken kontekst har dette kulturminnet?

Klildesøk på internett med fokus på Skjelfjorden viste ganske snart at fjorden, oftest benevnt som «Skjel fjord», dukker opp i bisetninger og fotnoter i en mengde sammenhenger. Disse underbygger

Skjelfjord som nødhavn i forbindelse med kampene i Narvik. Foruten funksjon som nødhavn/reparasjonsdepot er Skjelfjord også karakterisert som et «reply point» - et reaksjonspunkt.

I gjennomgangen av kildene fremtrer Skjelfjorden som en fremskutt base for den britiske marinen under store deler av felttoget i Nord-Norge. Basens betydning endres over tid som en konsekvens av krigshandlingene. Enkelthetene i dette bør studeres ved å grave dypere i kildematerialet. Imidlertid er det så langt mye som indikerer Skjelfjorden som en planlagt fremskutt britisk marinebase og at dette er vesentlig underkommunisert i ulike redegjørelser for tyskernes angrep på Norge den 9. april 1940. Basen lå i fred for tyskerne med unntak av et flyangrep den 10. mai. Med unntak av bisetninger og fotnoter har basens betydning også unngått historikerne oppmerksomhet etter krigen. Forholdet er noe merkelig fordi Skjelfjord var den største britiske flåtebasen i Norge inntil den ble evakuert 10. – 14. mai 1940.

Skjelfjord – et tilfeldig valg?

Vurderer en Skjelfjordens beliggenhet i lys av felttoget i Nord-Norge har dette området ytterst i Lofoten korteste vei til hjemmebasen Scapa Flow på Orkenøyene. Videre har basen en tilbaketrukket, men relativ nær beliggenhet til Narvik. Å hindre tyskernes forsyning av malm fra Narvik var britenes hovedanliggende i forutgående planlegging fra krigsutbruddet i september 1939 og videre utover våren 1940, samt videre prioriteringer etter at tyskerne invaderte Norge den 9. april. Skjelfjord vender sørover mot Vestfjordbassenget og basen har således en strategisk god beliggenhet som utgangspunkt for kontroll av innløpet til Narvik. Yttersiden av Lofoten er langgrunt hav og direkte marineangrep på basen må skje fra sørsiden. Fjorden er omgitt av høye fjell som beskytter mot flyangrep. Basens tilbaketrukkethet, ytterst i Lofoten, gir for øvrig lett rettet ut i åpent hav. Sammenlignet med eventuell beliggenhet lenger inn i Vestfjordbassenget/Ofofjorden krever effektiv blokkade av basen bruk av en vesentlig større marinestyrke. Basen lå for øvrig med nærhet til det viktigste av tre planlagte minebelter av indre lei langs norskekysten (det eneste minebeltet som ble utført i henhold til plan). Større kai eksisterte ikke, men øvrige forhold indikerer Skjelfjordens fortrinn som fremskutt marinebase.

Det er et godt spørsmål akkurat når basen ble tatt i bruk – det vil si på hvilket tidspunkt fikk det første britiske skipet ordre om å gå til Skjelfjorden? Skjelfjorden som tilfeldig nødhavn er en mulighet som ikke kan utelukkes. Det er imidlertid mer sannsynlig at britene hadde planlagt bruken av Skjelfjorden på forhånd. Jeg har ikke funnet planer/dokumenter som gir belegg for dette så langt, men dokumenter som belyser forholdet ligger trolig i National Archives.

Bakgrunnen for antagelsen av Skjelfjord som en planlagt fremskutt marinebase er «Operasjon Wilfred», se for eksempel http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Wilfred. Planens formål var å stoppe tyskernes tilførsel av jernmalm fra Kiruna/Gällivare. Flere tiltak ble drøftet over tid fra krigsutbruddet september 1939, blant annet invasjon av Norge og Sverige. «Operasjon Wilfred» omfattet tre minebelter på tvers av indre lei for å tvinge skipstrafikken/malmtransporten ut i åpent hav for kontroll av britiske og franske marinestyrker. Minebeltene skulle legges i Vestfjorden, ved Stadt og Bud/Hustadvika. Operasjon Wilfred ble iverksatt med avgang fra Scapa Flow den 5. april. Ved overfarten fikk man melding om tyskernes flåtebevegelser i forbindelse med «Weserübung». Operasjon Wilfred resulterte derfor kun i et minebelt ved Vestfjorden – lagt av Force WV tidlig om morgenen den 8. april. Dette minebeltet ble lagt rett over Vestfjorden for den senere basen i

Skjelfjorden. Minebeltet ble administrert av vakthold til sjøs. Det er en nærliggende spekulasjon at Skjelfjorden trolig var vurdert som en fremskutt marinebase allerede i forbindelse med operasjon Wilfred (pt foreligger ikke konkret kildebellegg for dette)

Britene forventet tysk reaksjon på operasjon Wilfred og hadde derfor utarbeidet plan R 4. Planen omfattet okkupasjon av havnene Stavanger, Bergen, Trondheim og Narvik. Planen inneholdt to deler der AVONMOUTH omfattet 18.000 britiske og franske styrker som skulle landsettes i Narvik av en større marinestyrke med kryssere, destroyere, passasjerskip/lasteskip, oljetanker etc. Styrken ble planlagt innlastet 4. – 5. april, for avreise den 7. april, se <http://www.naval-history.net/xDKWDa-NorwayR4.htm>

Tyskernes Weserübung kom disse planene i forkjøpet og plan R 4 ble derfor avvirket. Planen ble imidlertid videreført som operasjon «Rupert» med landgang i Narvik. Planen refereres derfor ofte som Rupert/R4.¹

Enkelthetene i operasjon Rupert omtales ikke her, men Skjelfjorden er dokumentert i den innledende delen av denne i de kildene jeg har oversikt pt. Dette gjelder at oljetankeren RFA British Lady beordres avgang fra Clyde til Skjelfjorden den 8. april 1940. En oversikt over oljetankerens bevegelser med relevans for felttoget i Norge fremgår under, utdrag fra <http://www.historicalrfa.org/rfa-british-lady>:

8 April 1940 escorted by RN Units from the Clyde to Skjelfjord, Norway to supply fuel to ships deployed off Norway in support of Allied Landings during Operation Rupert/R.4

10 April 1940 escorted by HMS's ENCOUNTER and GRENADE to Skjelfjord, Norway to support ships deployed off Norway in support of allied landings (Operation RUPERT/R4).

12 April 1940 at Skjelfjord, Norway where HMS's INGLEFIELD, ISIS, ILEX and IMOGEN came alongside to be refuelled

17 April 1940 at Skjelfjord, Norway where HMS CARIO came alongside to be refuelled

20 April 1940 sailed Skjelfjord for Scapa Flow escorted by HMS's HOTSPUR, JUPITER and PUNJABI

26 April 1940 escorted by HMS COSSACK (1) to Scapa Flow

Oljetankerens avgang og ankomst til Skjelfjord fremgår mer eksakt i en annen kilde, se <http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm>

Tanker BRITISH LADY (6098grt), escorted by destroyers GRENADE and ENCOUNTER, which departed Scapa Flow at 1600 on 9 April, arrived at Skelfjord at 1700 to replenish British ships in the Vestfjord area.

I klartekst fremgår det at Oljetankeren går fra Clyde til Scapa Flow den 8. april med avgang fra Scapa Flow til Vestfjorden kl 1600 den 9. april. De to kildene oppgir at bestemmelsesstedet er Skjelfjorden. Det interessante med oljetankerens bevegelser er at Skjelfjorden således dokumenteres som fremskutt base for den britiske marinen minst et døgn forut for det første sjøslaget i Narvik den 10.

¹ Forholdet mellom plan R4 og Rupert, se for eksempel Timelander og Zetterling 2001: 9. april. Nazitysklands invasjon av Norge. Side 119 -123

april. Det var ikke behov for noen nødhavn i Skjelfjorden på dette tidspunktet fordi ingen britiske skip var skadet i Vestfjorden/Narvikområdet. Implikasjonen av forholdet er selvfølgelig at Skjelfjord trolig inngikk som en del av operasjon Wilfred og Plan R4 – selv om annen dokumentasjon på at dette er tilfelle som nevnt mangler. De to kildene over bør etterprøves nærmere med tanke på hvilke ordre admiralitetet eksakt gav om bestemmelsesstedet i utgangspunktet. Fasiten er at British Lady ankom Skjelfjorden 1600 den 12. april. Det kan imidlertid tenkes at hun ble dirigert dit under overfarten mot Vestfjorden som følge av det første sjøslaget i Narvik.

Forskjellen mellom Skjelfjorden som en planlagt fremskutt marinebase forut for 9. april eller en tilfeldig nødhavn etter 10. april relativt stor – ikke minst politisk. Norske nøytrale politikere protesterte heftig på britenes minelegging den 8. april. Denne kritikken forstummet etter 9. april. At britene svært trolig også hadde en base under etablering i Norge var ikke kjent da. Senere fremstilles basen som en nødhavn.

Skjelfjorden og de innledende kampene i Narvik

Jeg har kommet over en interessant kilde som underbygger Skjelfjordens strategiske betydning i den innledende kampen om Narvik. Dette gjelder rapporten til «Admiral of the Fleet the Earl of Cork and Orrery», inngitt til Admiralitetet den 17. Juli 1940. Det vil si en rapport som oppsummerer erfaringene kort tid etter kamphandlingene. Admiralens beretning er en av flere engelske øverstkommanderendes rapporter med erfaringer fra felttoget i Nord-Norge 1940, trykket som supplement til «The London Gazette» i 1947.

Admiral Lord Cork and Orrery (William Boyle) vier Skjelfjorden stor plass i sin innledende redegjørelse for marinens disposisjoner. Denne delen av redegjørelsen innebærer for øvrig en meget klar kritikk av avgjørende forhold som til slutt resulterte i at felttoget i Narvik trakk i langdrag.

Bakgrunnen er denne. Tyskerne okkuperer Narvik 9. april. Dagen etter, tidlig om morgenen den 10. april, angriper britene med «The 2nd Destroyer Flotilla» ved Commander Bernhard Warburton-Lee med fem destroyere (HMS Hardy, Hotspur, Havock, Hunter og Hostile). Tyskerne blir tatt på sengen. I angrepet, benevnt som «First Naval Battle of Narvik», senker/skader engelskmennene 6 av tyskeres 10 destroyere. Videre senker de 11 lasteskip og et ammunisjonsskip. Egne tap er 2 destroyere og en svært skadet destroyer som blir tauet til Skjelfjorden (Hostile).

Engelskmennene blokkerte deretter innløpet til Narvik, blant annet med krysseren HMS Penelope (Penelope går senere på grunn ved Fleinvær og søker nødhavn i Skjelfjord). Det var av avgjørende betydning å hindre tyskerne i Narvik ytterligere forsyninger sjøveien.

Den 13. april angriper britene igjen tyskerne, benevnt som «Second Naval Battle of Narvik». Angrepet ledes denne gang av Vice Admiral Withworth med slagskipet HMS Warspite som flaggskip og 9 destroyere. Denne styrken støttes for øvrig av fly fra hangarskipet «Furious». Den tyske marinen bestående av 8 destroyere og to U-båter ble eliminert av britene. På grunn av de tidligere kampene manglet den tyske marinen i Narvik på dette tidspunkt både ammunisjon og bunkers.

2600 overlevende tyskere blir etter hvert organisert som improvisert marineinfanteri «Gebirgsmarine». De fortsatte kampen sammen med 139. Gebirgsjägerregiment i det videre landslaget.

Beretningen til Lord Cork and Orrery starter den 10. april med meddelelse om at han beordres kommando over den britiske sjøstyrken i Narvik. Samme dag klargjøres krysseren Souphampton i Scapa Flow. Om bord var 350 soldater og generalmajor Mckesy, utpekt som kommandør for landstyrken med base i Vågsfjorden i Harstad. I Norge tilsvarer hans avreise fra Scapa Flow «The First Naval Battle of Narvik».

I London den 11. April får admiralen denne ordren:

“My impression on leaving London was quite clear that it was desired by H.M. Government to turn the enemy out of Narvik at the earliest possible moment and that I was to act with all promptitude in order to attain this result

Admiralen entrer krysseren Aurora den 12. april og ankommer Skjelfjorden kl 20.00 den 14. april. Opprinnelig plan var å fortsette til Harstad, men planen ble endret på grunn av utfallet av «The Second Naval Battle of Narvik» - dagen i forveien. Vice Admiral Whitworth på slagskipet Warspite gav nemlig admiralen denne beskjeden:

“I m convinced that Narvik can be taken by direct assault now without fear of meeting serious opposition on landing. I consider that the main landing force need only be small but that it must have the support of Force B or one similar composition”²

Admiralen gav på dette grunnlaget følgende beskjed:

“AURORA and SOUPHTAMPTON are to arrive at Skjelfjord 2000 today, Sunday...”

Denne beskjeden kom imidlertid ikke frem til Souphampton i tide. Admiralen hevder at det skyldes «W/T contidions peculiar to this region.»(?). Etter hvert får admiralen imidlertid denne beskjeden fra admiralitetet:

“We think it imperative that you and General should be together and act together and that no attack should be made except in consort...”

General Mackesy landet styrken sin i Vågsfjorden i Harstad (the 24th Brigade etc) om morgenen den 15. april med marsjretning mot Narvik.

Admiralen skriver videre at han drøftet forholdet i første møte med general Mackesy den 15. april. Han ble da overrasket over å høre at:

“...that not only was his force embarked as for a peaceful landing and consequently was unready for immediate operations but that the orders he had received, and given to him just prior to sailing, ruled out any idea of attempting an opposed landing. Thus the General and myself left the U.K. with diametrically opposite views as to what was required.”

Felttoget i Nord-Norge hadde trolig fått et vesentlig annet utfall hvis Aurora og Souphampton var samlet i Skjelfjord 2000 den 14. april i henhold til admiralens ordre. Britene ville da hatt den lille styrken som ble vurdert tilstrekkelig for landsetting av Narvik. Slik viseadmiralen på Warspite anbefalte admiralen etter nettopp å ha knust den tyske marinen i Narvik 13. april.

² Force B tilsvarer marinestyrken som angrep Narvik 13. april.

Skip i Skjelfjorden

Materielle kulturminner knyttet til britenes bruk av fjorden som base er et foreløpig uavklart spørsmål. Det eksisterer trolig levninger på land og på sjøbunnen. Eksempler på kulturminner er «Pannekaka» i Storura, en heller brukt som tilfluktsrom under flyangrep. Britene stengte fjorden med et U-båt nett som ble senket/sporene skjult da basen ble forlatt, men det er ukjent for meg om nettet fortsatt ligger på sjøbunnen og/eller om det finnes spor av landfester. Tilsvarende problemstillinger må vurderes på grunnlag av nærmere kunnskap om britenes aktivitet i fjorden.

Mannskapene var innkvartert på skipene i Skjelfjorden og i utgangspunktet bør fjorden vurderes som kulturminnet tilsvarende den britiske basen.

Jeg er ikke kjent med noen samlet fremstilling av flåtebevegelsene i Skjelfjorden og har derfor satt opp en oversikt på grunnlag av tilgjengelige kilder på nettet. De kildene jeg kjenner så langt er hovedsakelig krigsdagbøker der Skjelfjorden er omtalt i stikkordsform, hovedsakelig i bisetninger. Jeg har gjennomgått kildene og laget en oversikt over hvilke skip som anløp fjorden, når de kom/reiste, samt merknader om oppdrag etc. Oversikten er produsert innenfor en tidsramme på 21 timer forarbeid. Jeg har derfor ikke gått dypere i materien enn nødvendig for å se noen hovedtrekk. Oversikten i vedlagte tabell er summarisk og bør kvalitetssikres. I flere sammenhenger er skip i Skjelfjord omtalt ved at de beordring fra fjorden for spesifisert oppdrag, uten at anløp er dokumentert. Oversikten tilsvarende derfor trolig tilsvarende et minimum av faktiske forhold. Oversikten skisserer likevel et bilde av aktiviteten i fjorden som er interessant sammenholdt med felttoget i Nord-Norge.

Den skadete destroyeren Hotspur den 10. april 1640, tauet/eskortert av destroyeren Hostile, dokumenterer britenes første anløp i Skjelfjorden. Hostile var for øvrig også «slightly damaged, but seaworthy» ved ankomst. De to destroyerne deltok i «The first Naval Battle of Narvik» tidlig om morgenen den 10. april (angrepet startet 0435). Ankomsten av Hotspur/Hostile er også relevant i vurderingen av Skjelfjord som tilfeldig nødhavn eller en planlagt fremskutt britisk marinebase på norsk jord. I viseadmiral Withworth rapport datert 25. april fremgår nemlig at han mottok følgende beskjed fra Hostile kl 0952 (<http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm>):

...HOTSPUR badly damaged and will require repair locally, HOSTILE is slightly damaged, but seaworthy..... Intend to take HOTSPUR to Skjel Fiord to wait tugs.

Hotspur ble skadet på retur utover fjorden, i kamper som ble innledet med at de tyske destroyerne Arnim og Thiele kom ut av Ballangsfjorden. Tidspunktet for disse kampene fremgår ikke eksakt i viseadmiralens rapport, men det skjedde engang etter 0645 (melding om at de tre destroyerne Hotspur, Hostile og Havock er på retur utover fjorden), men før 0910 (melding om at Hotspur er skadet). Beslutningen om Skjelfjord som destinasjon for det skadde skipet ble således tatt lokalt i Ofoten relativt umiddelbart etter at skipet ble rammet. Dette er en av flere indikasjoner på Skjelfjorden som en planlagt fremskutt marinebase i Norge.

Skjelfjorden ble nødhavn for to destroyere som følge av «The first Naval Battle of Narvik» den 10. april.

Dagen etter, den 11. april blir fjorden nødhavn for den grunnstøtte krysseren Penelope. Hun deltok i blokaden av Narvik og grunnstøtte ved Fleinvær uten los da hun skulle avklare melding om tyske skip i Bodøområdet. Herfra kom også destroyeren Icarus med det tyske lasteskipet Alster, brakt som prise til Skjelfjorden.

Dagen etter, den 12. april ankommer oljetankeren British Lady som lå i Skjelfjorden frem til 20. april. Oljetankeren War Pindari ble beordret til Skjelfjorden fra Scapa Flow samme dag, men ble hun ble ombeordret på overfarten. War Pindari forlot Norge med eskorte fra Skjelfjorden, men det er uklart om denne tankeren på noe tidspunkt også lå i fjorden. Samme dag anløp fire destroyere for fylling av drivstoff, samt to destroyere som skulle eskortere disse videre. En destroyer anløp dagen etter, men flere var trolig innom Skjelfjorden på denne tiden for å bunkre olje.

Det ble igjen hektisk aktivitet i Skjelfjorden som følge av «The Second Naval Battle of Narvik» den 13. april. Den skadde destroyeren Eskimo, trolig også Cossack, ble tauet inn i fjorden av hver sin destroyer den 14. april.³ Samme dag, uvisst når på dagen, ankom også tre antiubåt fartøyer etter overfart fra Scapa Flow.

I perioden frem mot den 14. april er bruken av basen primært forsyning, reparasjon og vakthold av prise. 14 – 15. april er det imidlertid en mengde bevegelser til og fra Skjelfjorden, ombeordringer etc. Det noe forvirrende bildet av flåtebevegelsene, som trolig ikke er komplett i oversikten, har primært sammenheng med bruk av basen som oppmarsjområde i admiral Lord Corc and Orrery's plan om et marineangrep på Narvik med «opposed» landgang av en liten hærstyrke. Denne styrken skulle forsterkes av tilgjengelige soldater fra marinen, blant annet fra Skjelfjord. Styrken skulle samles i Skjelfjorden 2000 den 14. april. Planen ble imidlertid oppgitt fordi general Mackesy ikke fikk admiralens ordre i tide. Generalen holdt seg i stedet til opprinnelig plan med ordre om en «peaceful» landing i Harstad. Denne samordningstabben mellom hær og marine var trolig årsak til at admiralen senere fikk overordnet kommando over hele styrken i den videre kampen om Narvik.

Etter dette er det regelmessige anløp av destroyere for fylling av drivstoff, frem mot 20. april da oljetankeren British Lady forlater Skjelfjorden.

Færre opplysninger om anløp i perioden 20. april - 14. mai, da basen ble evakuert, avspeiler trolig reelle forhold. Imidlertid omhandler kildene stor grad strategiske beordringer i forbindelse med forberedelse, gjennomføring og resultat av kamphandlinger – hovedsakelig fra krigsdagbøker. Anløp utover dette fremgår derfor trolig i liten grad i tabellen. Utover de skadde skipene er det derfor mer uklart hvilke skip som anløp basen i perioden 20. april - 10. mai.

Tyske fly angrep basen om morgenen den 10. mai. Destroyerne Blyskawia, Eskimo og Calcutta og krysseren Penelope lå i fjorden under flyangrepet. Penelope ble tauet ut av fjorden samme kveld. Eskimo ble tauet ut av fjorden da basen ble oppgitt den 14. mai.

Jeg har pt ikke funnet en konkret ordre om evakuering av basen eller optegnelser som grunngir hvorfor basen ble oppgitt. Harstad som oppmarsjområde for operasjon Rupert og de alliertes økende kontroll med Narvikavsnittet medførte at Skjelfjord synes å ligge mer i skyggen av begivenhetene i siste halvdel av april.

³ Cossack ble tauet i retning Skjelfjorden denne dagen, men tidspunkt for ankomst er uvisst.

Det er trolig vesentlig at basen i utgangspunktet lå utenfor eller helt i utkanten av tyskernes radius for bombefly/jagere. Dette endret seg med etablering av Værnes som operativ base, etter hvert at tyskerne også tok i bruk flystripa i Hattfjelldal. Flyangrepet på Skjelfjord den 10. mai var trolig en del av tyskernes samlede operasjon i forbindelse landgangen på Hemnesberget samme dag (operasjon Wildente). Skaden på Skjelfjordbasen var minimal. Penelope ble truffet, men hadde relativt få døde/skadde. Flyangrepet fikk imidlertid avgjørende betydning fordi det forsinket krysseren Calcutta og destroyeren Zulu's avgang fra Skjelfjord i henhold til ordre. De to skipene rakk derfor ikke frem til Hemnesberget før etter at den tyske styrken var landsatt (det konfiskerte hurtigruteskipet Nord-Norge ble senket av Zulu rett etter bergjegernes landgang). Når britene tauer krysseren Penelope ut av Skjelfjorden om kvelden etter flyangrepet på morgenvkysten indikerer det at mulighet for nye flyangrep på basen ble vurdert som sannsynlig.

Hovedtrekk i Skjelfjordbasens betydning

1. Skjelfjord var sannsynligvis planlagt som en fremskutt britisk marienebase på norsk jord i forbindelse med britenes planer Wilfred og R4 forut for tyskernes angrep den 9. april. Kilder bør undersøkes for nærmere avklaring av dette
2. Basens sammenheng/tilknytning til administrasjon av minebeltet i Vestfjorden 8. april bør undersøkes ytterligere.
3. Basen ble besluttet effektivt som nødhavn umiddelbart etter det første sjøslaget om Narvik – tidlig om morgenen den 10. april.
4. Skjelfjord ble brukt for bevoctning av tysk skip tatt som prise 11. april.
5. Etablert som forsyningsbase etter anløpet av oljetankeren British Lady 12. april. Oljetankeren gikk fra Clyde den 8. april med ordre om å anløpe Skjelfjord. Oljetanker War Pindari ble ombeordret på overfart til Skjelfjorden.
6. Skjelfjorden ble planlagt som oppmarsjområde den 14. april 2000 for påfølgende landgang i Narvik. Planen ble oppgitt på grunn av samordningsproblemer mellom marine og hær. Oppmarsjområdet ble i stedet en «peaceful» landgang i Harstad/Vågsfjorden. Konsekvensen ble at felttoget mot Narvik trakk i langdrag.
7. Skjelfjorden var base for britiske og polske kryssere/destroyere det videre angrepet på Narvik. Basen synes å ligge mer i skyggen av begivenhetene etter hvert som de allierte fikk bedre kontroll med Narvikavsnittet.
8. Basen var utgangspunkt i forsøket på å avskjære tyske styrker landgang på Hemnesberget 10. mai.
9. Basen ble oppgitt relativt samtidig med britenes evakuering fra Trøndelag/Namsos og tysk landgang på Hemnesberget.
10. Begynnende evakuering av basen starter umiddelbart etter det første flyangrepet 10. mai. Evakuering av basen har trolig sammenheng med Værnes som operativ flybase, noe som øker tyskernes effektive rekkevidde for flyangrep.
11. Siste skip taues ut av Skjelfjorden 14. mai. Marinens landinger synes fra denne perioden å vektlegge Harstad/Tromsøområdet. Det vil si at Skjelfjordens tidligere funksjon som base flyttes lenger mot nord og spres over et større område.
12. Evakueringen av basen i Skjelfjorden bør undersøkes som et eventuelt forvarsel om den senere offisielle beslutningen om å evakuere den britiske styrken fra Nord-Norge.

Vedlegg, Anløp skip i Skjelfjorden 10. april – 14. mai 1940

Nærmere informasjon om de britiske skipene fremgår av denne lenken: <http://www.naval-history.net/xGM-aContents.htm>

Navn	Type	Ankomst	Avgang	Merknad	Dokument
Hotspur	Destroyer	10. april 1640	20. april forenoon	Skadet etter kamp i Narvik, eskortert av Hostile	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Hostile	Destroyer	10. april 1640 Ankret der 2021 11. april 1249 forblir i Skjelfjord sammen med Hotspur for vakt av prise. Trolig Alster.		Eskorte/tauet Hotspure til Skjelfjord	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm http://www.navalhistory.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Penelope	Krysser	11. april	10 mai late	Grunnstøtte ved Fleinvær, eskortert/tauet av Eskimo	http://www.ibiblio.org/hyperrwar/UN/UK/UK-NWE-Norway/UK-NWE-Norway-4.html
Alster, tysk skip tatt som prise utenfor Bodø	Lasteskip	11. april		Tysk skip lastet med <army supplies, tatt som prise av Icarus og brakt til Skjelfjord	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
RFA British Lady	Oljetanker	12. april 1600	20. april	Kom med eskorte av Encounter og Grenade Reiste med eskorte av Hotspur, Jupiter og Punjabi	http://www.historicalrfa.org/rfa-british-lady http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm

Inglefield	Destroyer	12. april	Før 0700 14. april	Fylling av drivstoff	http://www.historicalrfa.org/rfa-british-lady http://www.naval-history.net/xGM-Chrono-01BB-Rodney.htm http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW2-4004-13APR02.htm
Isis	Destroyer	12. april	Før 0700 14. april	Fylling av drivstoff	http://www.historicalrfa.org/rfa-british-lady http://www.naval-history.net/xGM-Chrono-01BB-Rodney.htm http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW2-4004-13APR02.htm
Ilex	Destroyer	12.april	Før 0700 14. april	Fylling av drivstoff	http://www.historicalrfa.org/rfa-british-lady http://www.naval-history.net/xGM-Chrono-01BB-Rodney.htm http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW2-4004-13APR02.htm
Imogen	Destroyer	12. april	Før 0700 14. april	Fylling av drivstoff	http://www.historicalrfa.org/rfa-british-lady http://www.naval-history.net/xGM-Chrono-01BB-Rodney.htm http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW2-4004-13APR02.htm
Devonshire	Krysser	12. april		Eskorte for Inglefield, Isis, Ilex og Imogen.	http://www.naval-history.net/xGM-Chrono-01BB-Rodney.htm
Berwick	Krysser	12. april		Eskorte for Inglefield, Isis, Ilex og Imogen	http://www.naval-history.net/xGM-Chrono-01BB-Rodney.htm
War Pindari	Oljetanker	Forlot Scapa Flow 12 april med	Forlot Norge fra Skjelfjord sammen	Eskortert av destroyerne Nubian, Fortune	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW2-4004-13APR02.htm

		kurs til Skjelfjord. Ble omdirigert til Lillesjona på overfarten . Anløp trolig Skjelfjorden 19. april	med Cossack		http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940CS1.htm
Hostile	Destroyer	13. april kvelden		Lå til anker i fjorden	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm
Northern Pride	Tråler/antiubåtfartøy	14. april?	Grunnstøtte i Tjeldsundet 1. mai. Assistert av Walker, men til hvor?	Overfart fra Aberdeen	http://www.rnpatrolservice.org.uk/forum/viewtopic.php?f=7&t=426 http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm
Northern Dawn	Tråler/antiubåtfartøy	14. april?		Overfart fra Aberdeen	http://www.rnpatrolservice.org.uk/forum/viewtopic.php?f=7&t=426 http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm
Northern Gem	Tråler/antiubåtfartøy	14. april?		Overfart fra Aberdeen	http://www.rnpatrolservice.org.uk/forum/viewtopic.php?f=7&t=426 http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm
Northern Wave	Tråler/antiubåtfartøy	14. april?		Overfart fra Aberdeen	http://www.rnpatrolservice.org.uk/forum/viewtopic.php?f=7&t=426 http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm

					2-4004-13APR02.htm
Eskimo	Destroyer	14. april tidlig	14. mai	Tauet inn av Bedouin Tauet ut av Vindictive	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW/W2-4004-13APR02.htm
Cossack	Destroyer	14. april Ble tauet retning Skjelfjord 0315	23. april 2300		http://www.hmscossack.org/download/NL4-07.pdf http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW/W2-4004-13APR02.htm
Punjabi	Destroyer	14 april	20. april forenoon	Beordret til Skjelfjord 14. april 0945 for retur til UK Beordret å forlate Skjelfjord for møte pm 15 april 14. april fikk ny order 1813 om å bli i Skjelfjord.	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW/W2-4004-13APR02.htm http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Esk	Destroyer/minelegger	14. april?	15. april?	Beordret å forlate Skjelfjord for møte pm 15 april	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Foxhound	Destroyer	14. april 1935		Ble sendt til Skjelfjord med all tilgjengelig informasjon for flaggoffiser	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Kimberly	Destroyer	14. april 2136		Beordret til Skjelfjord	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Zulu	Destroyer	14. april?		Overføring av ammunisjon fra Cossac	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW/W2-4004-13APR02.htm
Bedouin	Destroyer	14. april		Tauet Eskimo til Skjelfjord. Overføring av topedoer fra Cossac	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW/W2-4004-13APR02.htm

Hostile	Destroyer	14. april	15. april	Eskorte for Eskimo/Bedo uin Beordret å forlate Skjelfjord for møte pm 15. april	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW W2-4004-13APR02.htm http://www.navalhistory.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Hero	Destroyer	15. april	15. april	Beordret å forlate Skjelfjord for møte pm 15. april Beordret til Skjelfjord 15. april 1915	http://www.navalhistory.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Ivanhoe	Destroyer/minelegger	14. april	15. april	Eskorte for Eskimo/Bedo uin Beordret å forlate Skjelfjord for møte pm 15 april	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW W2-4004-13APR02.htm http://www.navalhistory.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Icarus	Destroyer/minelegger		15 april	Beordret å forlate Skjelfjord for møte pm 15 april	http://www.navalhistory.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Aurora	Krysser	14. april 2000		Ankom med admiral Lord Cork and Orrery	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKW W2-4004-13APR02.htm http://www.navalhistory.net/xGM-Chrono-01BB-Valiant.htm http://www.navalhistory.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Souphampton	Krysser	Var beordret til Skjelfjorden 14. april 2000, men fikk ikke beskjeden og reiste			http://www.navalhistory.net/xGM-Chrono-01BB-Valiant.htm http://www.navalhistory.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm

		videre til opprinnelig destinasjon Harstad			
Cairo	Destroyer	17. april		Fylling av drivstoff	http://www.historicalrfa.org/rfa-british-lady
Hostile	Destroyer	17. april	19. april 0500	Beordret til Skjelfjord for olje og forsyninger 17. april 1900	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Havock	Destroyer	17. april	19. april 0500	Beordret til Skjelfjord for olje og forsyninger 17. april 1900	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Foxhound	Destroyer	17. april	19. april 0500	Beordret til Skjelfjord for olje og forsyninger 17. april 1900	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Bedouin	Destroyer	19. april 0500		Ordre om å gå til Skjelfjord	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Grenade	Destroyer	19. april 0500		Ordre om å gå til Skjelfjord	http://www.naval-history.net/xDKWD-HF1940BCS1B.htm
Blyskawica	Destroyer (polsk)	21. april		En av tre kryssere som opererte fra Skjelfjordbasen fra 21. april	http://www.militaryphotos.net/forums/archive/index.php/t-119403.html
Burza	Destroyer (polsk)	21. april		En av tre kryssere som opererte fra Skjelfjordbasen fra 21. april	http://www.militaryphotos.net/forums/archive/index.php/t-119403.html
Grom	Destroyer (polsk)	21. april		En av tre kryssere som opererte fra Skjelfjordbasen fra 21. april	http://www.militaryphotos.net/forums/archive/index.php/t-119403.html
Blyskawia	Destroyer (polsk)	2. mai ?		Ble skadet i Rombakfjorden, lå i Skjelfjord 2 dager	http://uboat.net/allies/warships/ship/5429.html
Blyskawia	Destroyer	6. mai	10. mai	Skadet på nytt i	http://uboat.net/allies/warship

				Rombakfjord en. Skjøt ned et bombefly i flyangrepet på Skjelfjorden 10. mai	s/ship/5429.html
Isis		8. mai		Ødela begge propellene i sammenstøt med vrak i Ballangen, ble tauet til Skjelfjord av Ilex for videre eskorte til England	http://www.naval-history.net/xGM-Chrono-10DD-29I-Isis.htm
Calcutta	Krysser	8. mai	14. mai		http://www.world-war.co.uk/calcutta_record.php3
Zulu	Destroyer	10. mai		Beordring om å gå fra Skjelfjord i forbindelse med tyskernes operasjon Wildente, landgang på Hemnesberget der Zulu senket Nord- Norge. Forsinket avgang på grunn av flyangrepet på Skjelfjorden om morgenen 10. mai ankom Zulu for sent til Hemnesberget for å hindre landgangen	http://www.naval-history.net/xGM-aContents.htm http://en.wikipedia.org/wiki/S_S_Nordnorge_(1923)
BOMBEA NGREP av tyske fly		10. mai		Penelope taues ut av fjorden om kvelden	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm
Skjelfjord oppgitt som base		14. mai ?		Vindictive tauer Eskimo ut av fjorden	http://www.patriotfiles.com/archive/navalhistory/xDKWW2-4004-13APR02.htm